

жы і пліта з надпісам «XIX век». Вядома з 1873 г. Раскопкі не праводзіліся.

Рудніца. За 0,2 км на З ад в. Рудніца, на левым беразе безназоўнага ручая, які ўпадае ў Лукомку, на высокім мысе гарадзішча, мясцовая назва Царкоўка. Пляцоўка авальная, памерам 20×38 м, выцягнута з Пн на Пд. З Пд — ПдУ бакоў прасочаны вал вышынёй 0,5—0,7 м, шырынёй 3 м, побач роў глыбінёй 0,3 м, шырынёй 2 м. Уваход на гарадзішча ў Пд частцы. З Пн боку пляцоўка моцна аплыла. Раней тут была царква, ад якой захаваўся фундамент, цяпер гарадзішча занята могілкамі. Вядома з 1873 г. Раскопкі не праводзіліся.

Чорная Лаза. Гарадзішча ля в. Чорная Лаза. Пляцоўка 50×60 м.

Ясяноўка. За 3,2 км на З ад в. Ясяноўка, у лесе, на беразе безназоўнай рэчкі, на Пд схіле ўзвышша гарадзішча часоў ранняга жалезнага веку. Мясцовая назва Лісіная Гара. Пляцоўка роўная, памерам 42×49 м, выцягнута з захаду на ўсход, здзірванелая.

Вышыня з Пн, У і З бакоў 15—18 м, з Пд каля 30 м над поймай рэчкі. Схілы стромкія (45°). З Пд боку абмежавана забалочанай поймай, з астатніх умацавана ровам глыбінёй 5—7 м, шырынёй 10—12 м, валам вышынёй 2,5—3 м, шырынёй 5 м. З заходняга боку на схіле гарадзішча прасочаны выступ шырынёй 3,5 м. Ён знаходзіцца ніжэй за пляцоўку ў заходняй частцы на 6 м, у Пн — З — на 8 м. Верагодна, гэта быў уваход на гарадзішча. Культурны пласт больш за 0,7 м. Раскопкі не праводзіліся.

Селішчы. Лукомль. Селішча 1 знаходзіцца на Пн ад гарадзішча на тэрыторыі школьнага двара. У 1969—1970 гг. Г. В. Штыхаў даследаваў плошчу ў 588 м^2 . Выяўлены рэшткі селішчаў V—VIII стст. і часоў Полацкага княства IX—XIII стст. Даследавана паўзямлянкавае жылло XV ст. Знойдзены 2 бронзавыя крыжы і шмат глінянага посуду. Да ранняга феадалізму належаць жалезныя наканечнікі стрэл, ключы, крыцы, шклянныя па-

церкі і бронзалеты, сланцавыя прасліцы, бронзавыя трапецападобныя падвескі, гліняныя тыглі для плаўкі каляровых металаў.

Селішча 2 на левым беразе р. Лукомкі, насупраць гарадзішча, займала некалькі гектараў. У 1973—1974 гг. даследавана Г. В. Штыхавым. Знойдзены матэрыялы XI—XIII стст.: гліняны посуд, жалезныя і касцяныя вырабы, каменная форма для адліўкі жаночых упрыгожванняў.

Падрэзы. За 0,2 км на З ад в. Падрэзы, на правым беразе р. Ула, на пагорку селішча вышынёй 10 м. Мясцовыя назвы Валатоўка, Французскі курган. З Пд і ПдУ абмежавана поплавам, з З — ракой. Памер 43×25 м. Пры зачыстцы ПнЗ краю пляцоўкі селішча знойдзены рэшткі ляпных гаршкоў, падпраўленых на ганчарным крузе. Тут жа абпаленыя камяні (верагодна, агнішча). Датуюцца X ст.

Курганы і курганныя могільнікі. Курганы — гэта насыпы над старажытнымі магіламі, дзе хавалі нябожчыкаў. У курганах з рэшткамі памерлых знаходзяць прадметы хатняга ўжытку, упрыгожванні, зброю. На Беларусі курганы ўзніклі на мяжы 3—2-га тысячагоддзяў да н. э. У народзе іх называюць валатоўкамі, капцамі, часам шведскімі або французскімі магіламі.

Курганы і курганныя могільнікі пачалі выяўляцца і даследавацца ў XIX ст. Так, Е. Р. Раманаў у 1888 г. раскапаў адзін з курганоў, размешчаных у два рады на ўскраіку Праклятага поля ля Лукомля. У XX ст. абследавалі ў раёне курганы і курганныя могільнікі Л. В. Аляксеў (1956 г.), Т. С. Бубенька (1981 г.), Э. М. Зайкоўскі (1981 г.), А. Дз. Каваленя (1930 г.), В. Б. Караткевіч (1971 г.), А. П. Сухамлінава-Марозава (1954 г.), М. М. Чарняўскі (1956 г.), Г. В. Штыхаў (1966—1969, 1971, 1973—1974 гг.).

Антаполле. Ля в. Антаполле за 0,1 км на ПнЗ, каля малочнай фермы, курган вышынёй 1,3 м, дыяметрам 12 м.